

Виділяючи величезну кількість слизу, вони змінюють фізичні властивості ґрунтів.

Серед круглих червів є паразити рослин. Наприклад, галова, бурякова, картопляна, цибулева, стеблова нематоди та інші завдають рослинам великої шкоди. Такі паразити, як кінська, свиняча аскариди, нектонома (паразит крабів), волосатики завдають шкоди тваринам. Людина страждає від таких паразитів, як аскарида людська, гострики, волосоголовець людський, трихіне́ла, ришта та ін.

Вивчення видового складу паразитарних нематод є актуальним, оскільки вони є чисельною і поширеною групою, які паразитують і викликають захворювання в організмі.

Відмічено, що з підкласу Еноплії (Enoplia) найбільш практичне значення мають представники Trichocephalida: волосоголовець людський (*Trichocephalus trichiurus*) – збудник трихоцефальозу і трихіне́ла (*Trichinella spiralis*) – паразит, який спричинює трихіне́льоз [2, с. 522].

З підкласу Рабдитії (Rhabditia) найважливішими рядами є Rhabditida, Tylenchida, Strongylida (кривоголовка дванадцятипала (*Ancylostoma duodenale*) викликає анкілостомоз), Oxyurida (гострик (*Enterobius vermicularis*) – ентеробіоз), Ascaridida (людська аскарида (*Ascaris lumbricoides*) – аскаридоз), Spirurida (ришта (*Dracunculus medinensis*) – дракункульоз, а також збудник «слонової хвороби» – нитчатка Банкрофта (*Wuchereria bancrofti*).

Список використаних джерел

1. Щербак Г. Й., Царичкова Д. Б., Вервес Ю. Г. Зоологія безхребетних. Кн. 2. 1996. 319 с.
2. Медична біологія / За ред. В. П. Пішака, Ю. І. Бажори. Підручник. Вінниця: НОВА КНИГА, 2004. 656 с.

ОСНОВНІ КОМАХИ-ШКІДНИКИ КАРТОПЛІ

Качмарська Г. М., Голіней Г. М.

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

Картопля (*Solanum tuberosum* L.) посідає одне з перших місць серед інших сільськогосподарських культур за

універсальністю використання в господарстві. Вона є важливою продовольчою, кормовою і технічною культурою.

Продовольча цінність картоплі визначається її високими смаковими якостями та сприятливим для людини хімічним складом бульб. За своєю роллю в харчуванні вона є крохмалистим продуктом, необхідним доповненням до плодів бобових рослин і інших овочів. У шкірці картоплі й у міліметровому шарі під нею містяться найцінніші мікроелементи, вітаміни, а головне, ферменти, що допомагають переварювати крохмаль. У них міститься 14–22% крохмалю, 1,5–3% білку, 0,8–1% клітковини. Бульби багаті на вітаміни групи В, РР, каротиноїди, вітамін С. Вживання страв з картоплі в європейській кухні налічується понад 200.

Бульби широко використовуються для годівлі тварин у сирому та запареному вигляді: Має певне значення силос із зеленого бадилля та відходи промислової переробки бульб – барда, жмих та ін. Картопля є цінною сировиною для виробництва спирту, крохмалю, глюкози, декстрину чи іншої важливої продукції для господарства.

При виборі сорту насамперед звертають увагу на його господарсько-корисні ознаки: терміни дозрівання, врожайність, смакові якості, вміст поживних речовин, колір м'якоті, форму і розмір бульб, стійкість до хвороб і шкідників, а також механічних ушкоджень при збиранні, стійкість до несприятливих факторів.

На картоплі зареєстровано близько шестидесяти видів шкідників. Від появи сходів і до збирання врожаю картоплю пошкоджують різні багатодні комахи. Значно шкодять: колорадський жук, несправжні дротянки, личинки пластинчатовусих жуків, гусениці підгризаючих совок, капустянка тощо. Вони пошкоджують листя, стебла, бульби, що значно знижує врожай бульб. При великій численності шкідників може бути уражено до 80 % врожаю, або повністю весь врожай. Тому вивчення комах-шкідників, характеру пошкоджень і методів захисту картоплі є актуальним на сьогодні [1, с. 74].

Встановлено, за допомогою таблиць визначення шкідників за характером пошкоджень рослин, поширення таких видів: колорадський жук – *Leptinotarsa decemlineata* – пошкоджує всі культури з родини Пасльонові, що призводить до зниження

врожаю, поширений повсюдно; вовчок звичайний, або капустянка, ведмедка – *Gryllotalpa gryllotalpa* підгризає та перегризає підземні частини рослин (коріння та коренеплоди), а також сходи та молоді рослини, поширена в усіх зонах на добре зволжених, у тому числі зрошуваних землях; совка картопляна, або болотна – *Hydraecia micasea* найбільш чисельна в вологі роки з помірною температурою, шкодочинність підвищується в роки з великими опадами в сирих, понижених місцях, в першій половині літа та картопляна міль – *Phthorimaea operculella*, яка є олігофагом і розповсюджується на всіх стадіях розвитку з бульбами картоплі і плодами пасльонових культур, шкідник розмножується у полі та у сховищах [2, 3, с. 38].

Список використаних джерел

1. Практикум із сільськогосподарської ентомології: Навчальний посібник / За ред. Б. М. Літвінова. К.: Аграрна освіта, 2009. 301 с.
2. Санин В.А. Колорадський жук і заходи боротьби з ним: 2-е вид. доп. и. перераб. К.: Урожай, 1986. 88 с.
3. Белова О.Д. Хвороби і шкідники картоплі. М.; Сільхозіздат, 1962. 112 с.

ФЕНОТИПОВИЙ ПОЛІМОРФІЗМ ПОПУЛЯЦІЇ КОЛОРАДСЬКОГО ЖУКА *LEPTINOTARSA DECEMLINEATA SAY*

Славута А. І., Крижановська М. А.

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

Фундаментальною характеристикою живого (біоти) є біологічна різноманітність, яка являє собою один із найважливіших біологічних ресурсів. В основі біорізноманіття лежить генетичне (внутрішньовидове, внутрішньопопуляційне) різноманіття. Воно є фундаментальним компонентом генетичної характеристики популяції, групи популяцій або виду. Основою генетичного різноманіття є генетичний поліморфізм.

Поліморфізм проявляється у чітко відмінних дискретних (якісних) морфологічних (морфотип), фізіологічних (екотип),